

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

73. Pauli Camertis vita & obitus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

nus me fratris apud illos nomen mihi arrogare, nisi indigno, atque immerenti. Scire cupio vehementer de optimo sene Stephano Eghuia, & sancto eius fratre Iacobo: memini etiam (nec mihi dum viam excidet, vt mei quoque ipse recordetur) memini, inquam, magni & sancti Petri Codacij, quem ad fundandam domum illam selectissimum lapidem P. vestrae Deus misit: quondam istic & gesta, & omnes quos nouerā Pater! iucundè recolo. Hoc agat V. P. pro me vel semel Domino supplicent, vt in eius obsequio moriar, & quicquid in eum peccaui hæcenus condonet: vnum est P. V. quod postremum dicam; iis me videlicet plurimum inuidere quibus Iaponia, vel Æthiopia obtingit. Fœlix quem pia fors huc mittit, & suam hic operam Deo locat, infortunati & miseri, quos mundus in otium, in auaritiam, in literarum studia protrudit vna opum mercede pellectos! ô Pater, quanta te manent in cœlo præmia?] hæc ad Ignatium Alfonso.

73.
Pauli Cameris
vita
& obitus.

Paulus cognomento Camers, Patriæ nomen sibi proprium fecit, vt scribit ex India qui ex eo didicit Lancillotus, etsi non desit qui facile putet humili latendi studio suppressum ab eo familiæ nomen; in Societatem sacerdos venit, nondum rite formatam in Ordinem, animo iam tum ita comparato ad summam virtutem, ad quam illum exegit Magister & parens Ignatius, vt eidem circumspectanti quem Xauerio ad Indos iungeret socium, iudicatus sit inter multos, tam nobili dignus occupatione. At is ad parendum, nullo dum titulo obstrictus, quod nec Ignatio potestas esset ad iubendum, ingenti animo delatum munus amplexus est; Imo pridie quam Roma in Lusitaniam abiret, hoc est Martij 5. anni, vt suo loco dictum, 1540. proiectus in genua, viro sancto Donationem sui integram obtulit suo munitam chirographo spontaneam & irreuocabilem, qua se Deo & Patribus deuouebat vt in Orientem comitaretur nauigantes, & spiritalis adiutoris ministerio subleuaret, quem gradum postea iam tum animo designatum fundator sanctissimus in Societate stabilivit. Aiebat Paulus ea in formula, præter Deum nihil ab se spectari cuius obsequio pauperatis, & castimonie lege perpetua se dicaret; seruumque se duobus Patribus stabilem manciparet quos summus Pontifex Lusitaniæ Regi ad conuersionem Indorum concesserat. Se quidem passu longe impari eos sequi, nempe vt seruum, auxiliariam operam in vtilitatem animorum iis daturum, multumque confidere futurum vt non grauarentur ea vt in solatium aliquod calamitosæ illius, & abiectæ idololatriæ: sic ipse cõsimili caritatis & demissionis sui laude, quæ duo velut diues viaticum cum detulisset secum in Indiam, eorum præsidio assecutus est meritum illinc præstantium, operum, hinc vero intimæ sanctitatis. Retento in Lusitania Simone Roderico ad Societatem in ea propagandam, Paulum Xauerius, & Franciscum Mansillam, comites assumpsit in Indiam, fœlices planè vel tanti viri consuetudine, vel prærogatiua Ordinis in India primum statuendi, sed non pari vterque principiis exitu. Mansillam regi difficilem, ad iussa indo-

cilem,

eilem, & durum, post annos aliquot operæ non profus inutilis, Xauerius missum fecit è Societate: reponamus tamen viro bono qualiscumque huius mercedem aliquam operæ, & testimonij quod publicè dixit pro Xauerij sanctitate, paucisque lineis obitum eius sane optabilem perstringamus qui anno 1565. Cocini contigit. Magnæ nobis fuit consolationi scribit Hieronymus Rodericus, Sacerdotis cuiusdam pia mors: Franciscus Mansilla dicebatur, cum P.M. Francisco, & P. Paulo ex Lusitania venerat, vt teneri se morbo sensit, statim vitam omnem apud vnum è nostris confessione expiauit, rogauitque illum infimis precibus illo in agone ne se desereret, in quo ita illi prolixè mos gestus est, vt de nostris semper ei aliquis adesset, nec quenquam dum iacuit, qui cum loqueretur alium admisit, nec vlla sæcularium visentium officia, nec alios præterquam de Deo sermones, tam constanter, vt vocem ad vltimū formate non valens à nobis peteret Christi patientis sibi mysteria suggeri, fuit certe nobis magno pietatis & patientiæ documento: ad reperta sibi de Christo moriente loca, soluebatur in lachrimas, manu pectus pulsabat, & similibus insistens animam efflauit: ista de illo Rodericus. Funestam Paulus in Asiam, nauigationem habuit ex Europa. Vlyssipone mense Aprili soluens anno 1541. sequenti, multis iam mensibus prouecto ægre Indiam attigit: hibernauit apud Mozambicum in conferta ægrotorum turba ex classis totius collecta nauibus, quorum afflictissimis animis atque corporibus tam indefessum, & arduum ministerium impendit, vt illum eius fama Goam præcurreret: illuc appulit & iam notissimus, & multum optatus, salutatusque est reuerenti simul, & studiosa gratulatione, quod aliquot mensibus eius aduentum præcessisset nauis quæ Gubernatori successorem cum Xauerio vehebat, & anteuertisset mira de illo nunciare: maturauerat discessum in maritima Piscariæ Xauerius, & primis ignibus Apostolicæ suæ caritatis cæcam gentem, afflabat; ad hoc socium laboris præstolabatur Paulum, quem gubernator sanctè promiserat se illi missurum, mox vt portum legisset, verum iis precibus fractus est à Michaële Vazio Vicario, Iacobo Borbano, & Francisco Annesio, viris publico bono natis, vt prope coactus sit fidem Xauerio fallere, interpretatus illum si adesset haud aliud facturum: fuitque sapiens gubernatoris iudicium tam consentaneum operi quod Paulo credebatur, vt inde per decem & octo annos quibus superfuit, neque Xauerius quantumuis egens hominibus ad opus diuinum strenuis, nec post Xauerium alius, ab eo munere illum amouerit. Præpositus ergo est seminario Indorum, recens ab tribus quos nomine censui erecto, sed ita tum debili, vt videretur casui proximum, nisi eius viri humeris fulciretur, nec spem boni successus faceret, nisi sub eximiæ virtutis & prudentiæ gubernatione. Regendi erant, & instituendi iuuenes interdum centum, ætate intra vigesimum & decimum media; ortu barbari; patria educatione sæpe belluini; linguis pro multitudine regionum ex quibus venerant diuersis, ex Canara nempe,

Malabare, Piscaria, Pegu, Zeilano Iaponia, Molucensibus, & Mauro: erat iis vertenda indoles, eruderandum sensim ingenium, mansuetudo inferenda; corrigendi mores sed non proritandi; ferenda viria patienter, sed vt fringerentur in alios ab iis qui primùm fuerant. Munus laboris, & tædij plenum, nec tolerabile, nisi constantissimæ caritati, absque nausea præsertim, absque induciis, & vsque ad vitæ supremum halitum; sed enim suaue, nedum tolerabile viro Dei fiebat, expectatione ingentis boni ex eo in Sacræ fidei vtilitates redituri. Prodigant subinde per medios nostro in templo ciues, inopinato supplicum ordine, flagris in se acriter sæuientes, & voce manuque populum ad pœnitentiam vocantes, interdum etiam publica allocutione quam priuatis suis ex meditationibus concinnatam ij habebant qui erant diuinis cultiores, & adhibebatur tam efficaciter à Spiritu sancto proborum iuuenum simplex lingua, vt auditorio lachrimas cierent, diuidebantur in confines pagos, alij docturi neophytos, alij Patribus ex Europa aduëctis, & linguæ adhuc vernaculæ rudibus futuri interpretes: attribuebantur nonnulli ducibus Lusitanis vel commissuris cum hoste prælium, vel ad proferendam ditionem mouentibus, vt essent militi velut genij tutelares, cumque à vocibus aduersus Deum sacrilegis, periuris, & infamibus prohiberent, & obseruabantur tam religiose, vt eorum præsentia censura fieret insolentiæ militaris, nec inflictam ab iis in peccantis reprehensionem quisquam in deterius caperet: vbicumque Deo sacretur ædes, vel cruces ponerentur, ipsi vt erant cantus Ecclesiæ apprime edocti, magna pars fiebant solennis ritus: inaugurati sunt etiã ex iis Sacerdotio nonnulli, tam exquisitæ probitatis, & scientiæ vt in occasiones quoque valdè difficiles non dubitanter mitterentur, suas vero demum in patrias reduces, publici earum euadebant magistri, adorsique rem à proprio lare, suos ad Christum conuertebant, inde simulachra deiicere; subruere pagodes; Casciges, & Brachmanes disputatione lacessere, quodque suspiciendum præ omnibus eorum aliqui, modo ab ethnicis, modo ab saracenis tenti, quanquam ætate admodum tenera, nec promissis, nec minis, nec cruciatibus à Christo auelli potuere, certi vitam cirtius perdere quàm fidem, quod re ipsa nonnulli fortiter peregere: multiplex scilicet, & præclarum collocatæ in ipsis à Paulo industriæ pretium, à quo Ecclesiis Orientis quoad in ipso erat, vniuersi effingebantur in Christi præcones vel martyres; cuius eximij conatus singulares fructus primis inde ab annis prodire, cum eius potissimum admiratione, desiderari cœpta, postmodum petita, statuta denique in vrbe Principe Indiarum Societas, quem proinde lapidem foundationis suæ primarium, S. Pauli collegium agnoscit, alios deinceps Apostolicæ laudis viros egregios cœtera huic inædificasse. Nec fuit palmaris, nec vna Pauli dos, educatio hæc Indicæ iuuentutis: nosocomium proiectis in omnem iniuriam miseræ paupertatis, ægrotantibus aperuit; eos ipsemet per urbem requirebat, tollebat è publico, interdum à Dominis abiectos, delatis

latis aut ductis in nosocomium sedulitate materna ministrabat, sui que tam nobili contemptu, ut nostri iuvenes, qui consimilis caritatis & vincendi sui studio illum adiuuabant, eius aspectu afficerentur incredibiliter: nec pudebat hominem id ætatis & meriti; Collegij olim, & Prouinciæ Indicæ insignem præfectura, suis pauperibus stipem ostiatim corrogare, quod iis alendis prouentus alios haberet nullos præter Lusitanorum misericordiam, quam nota hominis, & venerabilis sanctitas, præstabat ad omnia quæcumque posceret liberalem: accedebat his institutio Christianorum recentium; & in illustranda infidelium cæcitate, ferax labor, eaque solitus fortunari diuini spiritus munificentia, ut vel anno solum quo ægrè animam ex valetudine trahebat, ethnicos sua manu tinxerit octingentos, hinc fiat de cæteris coniectura: virtutum denique quæ possunt hominem locare in summo vocationis nostræ & perfecto gradu, Paulo Camerti sic nulla defuit, ut posset nostris in exemplar imitationis absolutissimæ proponi. [pauper spitu, (scribit Melchior Nunnus) pauperum amicus; vestitus detriti, & lacri tenax; sui domitor constans; nosodochij & ægotantium minister assiduus; obseruantia, & opinione extraordinariæ sanctitatis clarus.] alius item cum amico de eodem in Europam loquens [possum, ait, certò de P. Paulo affirmare, illum Societatis in India columnam esse. Ex quo P. M. Francisco comes venit, Goa excessit nunquam, sed late diffusa virtutum suarum & operum fama mirificè claret, nec fiet cuiquam satis credibile quantas iam tot annis molestias quam constanter ferat, nisi qui suis ipsemet oculis viderit: prorsus quidem animum induxi, agentem in terris, & communicantem animi sui opes cum hominibus, ab iis procul in cælo & cum Deo mente tota versari] iam ad illa quod spectat pietatis & prudentiæ ornamenta, quæ præfecturam religiosam perficunt, quanta in eo eminent, è Xauerij delectu paruit; etsi enim illum mediocritas doctrinæ in adiutorum spiritalium ordine reliquisset, suas tamen vices optime illi committi censuit profecturus in Iaponiam Xauerius; & postpositis quibusuis aliis, nostros omnes qui erant in India eius subdidit gubernationi, Goano dumtaxat excepto Collegio, cui Antonium Gomecium præesse sustinuit, obseruantia magis ductus Simonis Rodrici à quo fuerat ex Lusitania ad hoc missus, quam quod ei muneri gerendo esset idoneus: significauit enim haud obscure quod prospiciebat ausurum Gomecium, nempe hominem ventosum arrogaturum sibi Prouinciæ clauum hoc prudenter nisi præcauere, admonitione sapienti Paulum in discessu communiuit cui ad faustum Collegij regimen deberet insistere. Huius initio compellans Paulum (qui certè iis monitis minimè omnium egebat) Gomecij indolem tacitè conuenit, eaque illi diserte inculcat quorum neglectu infelix periit: vobis, inquit duobus mutuam caritatem cupio maximè cordi esse; dehinc erga ceteros tum huius Collegij Goani & reliquarum per Indiam stationum nostrarum Patres, fratresque carissimos; tum erga illos qui venturi sunt ex Lusitania. Ego
quan

quantum & ipse perspexi, & intelligere potui tantum iis confido quicumque sunt in Societate, vt egere rectore arbitrer neminem; verum ad meriti cumulum, rerumque ordinem constantem & ratum, præerit Goano Collegio Gomez, tu dempto Collegio, toti Prouinciæ: quo in munere vobis mutua vices beneuolentiæ etiam atque etiam denuò commendo, ac ne se omnino alter alterius in officium ingerat, amobus vero sollicitæ curæ sint, quotquot è nostris Indiam excolunt, iis quantum in vobis fuerit necessaria videtote, inita eorum quæ tolerant diligenti miseratione. Quicquid à vobis aut sibi petierint, aut Christianorum bono; diuinum id fiet, vel temporarium, sed animum spectans, id illis quantocyus sedulitate omni curate, & mittite. Quas dabitis ad eos literas qui ad Dei opus hinc ad varia sparguntur, melle diffuât intimo paterni amoris, nec verbum vobis asperius excidat, quo possit eorum animus perstringi, & contrahi: quæ postulauerint pietati conducibilia, vel etiam corpori, sed in commodum animi opportuna, omnia illis indulgete, memores quam multis in Dei obsequio perpeffionibus agitentur, in Moluco præsertim, & promontorio Comorino, vbi crucem profecto veram ferunt; quod autem nostrarum extra urbem Goam stationum ingenia, & statum nulla vos satis docuerit experientia, ex iis reuocabitis neminem, nisi de illius qui ei præsit consilio, & assensu; ne quantum quisque in iis promoueat incij, strenuis amouendis, loca illa in operarum penuriam redigatis. Porro quos huc necessitas, vel eorum qui præsunt imperium miserit ad animi sui peculiare aliquod leuamentum; modis omnibus operam dabitis, vt recipiant sese ex titubatione, & infirmitate, in pristinum statum. Scribite sapius de vobis, de hoc Collegio, de iis qui aderunt ex Lusitania, de quibus scire auco distincte, & particulatim quinam, cuiusmodi, & quanti, quot sacerdotes numero, quot fratres, & an etiam concionatores, qui si venerint in arces mittite, vbi pridem desunt qui concionentur, Cocinensi maxime, & Diuensi. Facite me semper accuratè de rebus omnibus certiozem, ad hoc literas ad me bis quotannis, Malaca & Sunda in Iaponiam date. De cæteris item qui passim insudant vtilitatibus animorum, volo, sigillatim à vobis moneri, nominatim de PP.M. Gaspare Ormuzij, de Melchiore Gonzale Bazaini, Nicolao Lancilloto Coulani, Antonio Criminale ad caput Comorinum, Cypriano in urbe S. Thomæ; Malacæ de Francisco Perez. Ioanne Beira in Moluco: adde quoque illorum de focis, & minutim, qui valeant, quid agant, & quo fructu perscribite. Hæc à me vobis in discessu relicta monita, quæso hebdomadis singulis legendo recolite, partim quidem ne illorum neglectum inducat obliuio, sed probum de vobis vt facitis, exemplum dare, & nouis perpetuo virtutum lucris augeri pergatis; partim etiam mei vt memineritis apud Deum, & vestros in Christo filios & filias memores pariter mei apud eundem faciatis, nostri denique qui domi sunt curate vt Deo me suis precibus commendent, quem opto vobis indiuiduum hospitem.

&

& mihi comitem. Goæ mense Aprili anno 1549. ita rebus nostris prouisione sapientissima ordinatis, nauigauit Malacam Xauerius, post in Iaponiam ex qua illum India non recuperauit nisi quarto, & tricesimo post mense: at enim Gomez uehementer dolens quod solus omnia non esset, & prælati sibi consortis impatiens, externi præferim, utque Paulum vocabat, simplicis; eius sibi sensim potestatem & munus arrogare, omnique tandem cum priuata, tum publica administratione illum excludere. Quæ illi origo calamitosi exitus demum fuit, abundè superius enarrati; sed Paulo modestiæ humilis luculenter edendæ, tamen si difficilis, & perplexa, uerum præclara occasio. Dignitatis gradum nullius patrocinio tueri uoluit; neminem appellauit; litem intendit nemini de auctoritatis suæ iure; quod etsi iure aliquando, raro tamen ad eò cautè sit, ut inde non plus offensionis in publicum existat, quàm honoris in potestatis suæ assertorem. Recepit se igitur in seminarium luuenum priuatus, & domum pauperum hospitalem, nihiloque deinceps regendi officia attigit, quàm si eorum iniquus usurpator, legitimè illa obtineret. Annos egit in India octodecim Paulus, tam perseueranti infracti operis æquabilitate, ut nouus quotidie illud aggredi uideretur, & quamuis diu & sæpius ægotans, sed eo usque nunquam morbo cessit, ut agendo ualentium quemlibet labore saltem non æquaret. Quo tandem potius quam ætate oppressus Goæ uiuendi finem fecit ad Ianuarij 21. anno 1560. eodem tranquilli adhaerentisque Deo animi affectu quo semper uiguerat.

Sacerdotes duos eiusdem nominis, eiusdemque ardoris infidelium conuersio habuit eodem tempore occupatos, Ludouicum Goes in India, & Ludouicum Goes in Molucis. Goæ diem supremum is obiit anno 1567. hunc in Amboino, tertio post anno fuisse superstitem datæ illinc ab eo testantur literæ, nec est deinceps quoddam apud scriptores, confusus temporibus & gestis vnus coagmentetur ex duobus, cū post narratam eius morem reperiatur diu inter uiuos: priori illi quem habuit India suam in Christo fidem debent, cuncta fere ad Raciolum oppidæ, quæ Lusitanorum arx est in ditione Salfetana. Illic paucis ab Goa leucis hoc etiam ultimo uitæ anno Christianis diuina ministrabat, & cum arcis Præfecto Iacobo Fernandez, viro cultus diuini egregio vindice ad subuertendos Pagodes progrediebatur, templa subiectis ignibus mutabat in rudera, nihilque non agebat ad reuellendam stirpium idololatriam, ex omni ditione Lusitana. In iis quanto triumpharet gaudio ad amicos scripsit, cum sparsa cerneret circumquaque superstitionis lacera membra emortua, & simulachrorum passim ruinis impostam, calcantemque dæmones Christ i crucem. Habuit quidem laudis huius Socios è nostris alios; illud eius peculiare, & proprium quod cæli Regina morientem conspectu suo dignata est. Rem scribit vnus ex iis qui aderant in hæc verba. [Deus ad se hoc anno, inquit, P. Ludouicum Goes euocauit, Iacobi Apostoli Sacro dic. Huic statio erat ad ædem Deiparæ, leucis pro-

74.
Ludouici
Goes obitus.